

Vooronderzoek & Plan van Aanpak PP

1541335

Lotte Sutterland

PO/PP

V4DB

Jaap Driest

27-05-2011

Inhoudsopgave	Blz.
1. Onderwerp	3
2. Probleemanalyse	3
3. Productbeschrijving	3
4. Relevantie van het product	4
5. Doelgroep	5
6. Evaluatiegroep	5
7. Adresgroep	5
8. Behoeft onderzoek	5
9. Activiteiten	6
10. Praktijkproject urenverantwoording	7
11. Literatuurlijst	9
Bijlage 1 Onderzoek of het product al bestaat.	10

1. Onderwerp

Het onderwerp waar ik mij op wil gaan focussen is ontwikkelingsgericht werken binnen Drama, gericht op sociaal- emotionele ontwikkeling vanaf de normaal autistische fase (Mahler).

2. Probleemanalyse

In mijn derde studiejaar heb ik stage gelopen op de kinderdagcentra *De Hermelijn* en *Het Duinshuis* gelegen in Haarlem. De cliënten die ik behandelde hadden de leeftijd tussen de 3 en 12 jaar. Deze kinderen hebben een verstandelijke of meervoudige handicap. Deze kinderen hebben intensieve begeleiding en zorg nodig. Op sociaal- emotioneel niveau functioneerde ze tussen het niveau normaal autistische fase en de fase van consolidatie van de individualiteit en begin van objectconstantie (Mahler). Als je zou vergelijken met het sociaal- emotionele niveau van een normaal begaafd kind is dat tussen baby en peuter niveau.

Tijdens mijn stage liep ik tegen het probleem aan dat ik geen informatie kon vinden om tussen het niveau normaal autistische fase en de fase van consolidatie van de individualiteit en begin van objectconstantie (Mahler) te werken binnen drama therapie. Dat is op zich ook niet erg vreemd, omdat er op dat sociaal- emotionele niveau drama nog niet ontwikkelt is. Dit betekent niet dat drama therapie niet gegeven kan worden aan deze doelgroep, in tegendeel zelfs. Met het gebruik van de theorie van Margeret Mahler, Greenspan en de drama ontwikkeling van Phil Jones heb ik werkvormen gemaakt die een positief resultaat hadden bij de cliënten.

3. Productbeschrijving

De werkvormen die ik ontwikkelt heb voor deze doelgroep wil ik gaan verwerken in een boek.

Het lijkt mij van belang dat er meer informatie moet komen over hoe als drama therapeut te werken aan de sociaal- emotionele ontwikkeling van het kind. Dan heb ik het niet vanaf de peuter leeftijd waarbij de kinderen in staat zijn beginnend fantasie spel te laten zien, maar de ontwikkeling daarvóór. Ook drama moet ontwikkeld worden bij een kind. Ik heb gezien dat drama therapie een positieve uitwerking heeft op de sociaal- emotionele ontwikkeling. Er lijkt een parallel te liggen tussen drama ontwikkeling en sociaal- emotionele ontwikkeling.

In mijn vooronderzoek heb ik gecontroleerd of er vergelijkbare scripties of boeken waren. Op google, onze schoolsite en de zoekmachine van de mediatheek heb ik op zoveel mogelijk denkbare manieren gezocht. Ik heb daaruit twee bronnen gevonden, maar het product wat ik wil maken blijkt nog niet te bestaan. De twee vergelijkbare bronnen heb ik in mijn bijlage gezet.

In het boekje moet het duidelijk naar voren komen waar het boekje over gaat. Een duidelijke titel, waarin een duidelijk uitleg staat waarom drama therapie aangeboden moet worden voor deze doelgroep, uitleg van mijn gebruikte theorieën en de werkvormen waar drama therapeuten met deze doelgroep kunnen gaan werken.

Ik vind het belangrijk dat het overzichtelijk blijft en niet te uitgebreid. Het gaat om het werken met verstandelijk- en meervoudig gehandicapte kinderen binnen drama therapie gericht op sociaal- emotionele ontwikkeling en hoe dit te kunnen doen.

Het doel van mijn eindproduct is dat er meer informatie beschikbaar is over mogelijkheden met deze specifieke doelgroep in dramatherapie. Deze doelgroep heeft veel baat bij deze aanpak, daar er op een speelse manier gewerkt kan worden aan hun sociaal- emotionele ontwikkeling. Niet alleen voor de cliënten is dit voordelig, ook drama therapeuten die zoekende zijn hoe te werk te gaan aan de sociaal- emotionele ontwikkeling op zeer laag niveau kunnen zich nu verdiepen in de informatie die ik publiceer. Tijdens mijn stage heb ik ook gezien dat veel collega's om mij heen geïnteresseerd waren om drama opdrachten te doen met hun cliënten. Met name de collega's die op de groep staan leken geïnteresseerd en waren in staat dit samen met de cliënt(en) te doen. Onder mijn begeleiding hebben we dit ook gedaan met positieve resultaten. Dat dit baat heeft werd ook bevestigd door de speltherapeute en groepsleiding op het Duinhuis en de Hermelijn.

Ook zal ik literatuur bij mijn onderzoek gebruiken, zoals de ontwikkelingstheorieën van Margeret Mahler en Greenspan en de dramaontwikkeling van Phil Jones.

4. Relevantie van het product

Naar mijn mening is dit boek van belang om een breder aanbod te geven voor behandeling van deze doelgroep. Het voordeel van drama gerichte therapie bij deze kinderen is dat verbale communicatie niet van belang is, dat er gewerkt wordt aan de sociaal- emotionele ontwikkeling op een speelse manier en dat het aanbod binnen Drama vrij breed is, waardoor je aan elke behoefte van het kind kan aanpassen.

Daarnaast zullen veel professionals binnen de kinderdagcentra naar mijn mening er baat bij hebben om dit boekje te hebben. Groepsleiding zijn veel in contact bij deze doelgroep en kunnen dan ook veel invloed hebben op de sociaal- emotionele ontwikkeling. Groepsleiding hebben het voordeel dat ze in de meeste gevallen al een (hechte) band met het kind heeft en met deze basis goed kunnen werken aan de sociaal- emotionele ontwikkeling. Met begeleiding van drama therapeuten zouden Wel is het zo dat zij van therapeuten moeten leren hoe ze dan kunnen aanpakken en ook dit is dus een reden om het boek te maken, om het voor de groepsleiding te vergemakkelijken. Drama therapeuten zouden dan ook met deze doelgroep kunnen werken wat het werkaanbod voor drama therapeuten vergroot.

Daar kom ik op mijn laatste argument dat ik werk aan de professionaliteit en professionalisering doordat ik iets nieuws inbreng binnen drama therapie. Ik denk dat het goed is om te kijken naar de mogelijkheden van een creatief therapeut en dit mogelijk uit te breiden en specialiseren. Mijn product is gespecialiseerd, omdat ik mij richt op een aspect van een doelgroep om die te stimuleren en te ontwikkelen. In dit opzicht kan je zeggen dat ik ook ontwikkelingsgericht werk op het gebied van creatieve therapie.

Niet alleen voor de drama therapeuten is het relevant, maar ook voor de kinderen met een verstandelijke- en/of meervoudige handicap. Het werken aan de sociaal- emotionele ontwikkeling wordt binnen de kinderdagcentra steeds belangrijker. Die ontwikkeling is nodig om bewust te zijn van jezelf en van een ander. Contact maken met deze doelgroep wordt dus verbeterd, en het kind zal ook beter kenbaar kunnen maken aan een ander wat hij/zij wilt. Dit zijn een aantal voorbeelden wat voor positieve effecten de stimulatie op sociaal- emotionele ontwikkeling heeft op deze doelgroep.

5. Doelgroep

Verstandelijk beperkte- en meervoudige gehandicapte kinderen.

Mijn product is bedoelt zodat er voor deze doelgroep een breder aanbod komt op het gebied van het behandelen van sociaal- emotionele ontwikkeling tussen baby en peuter niveau. Zoals ik al eerder genoemd heb is voordeel van drama gerichte therapie bij deze kinderen is dat verbale communicatie niet van belang is, dat er gewerkt wordt aan de sociaal- emotionele ontwikkeling op een speelse manier en dat het aanbod binnen Drama vrij breed is, waardoor je aan elke behoefte van het kind kan aanpassen.

6. Evaluatiegroep

- **Diana Kersten**, speltherapeute, werkzaam in Kinderdagcentra Het Duinhuis en De Hermelijn te Haarlem.

Ik heb haar gevraagd voor mijn evaluatiegroep omdat zij gespecialiseerd is in het ontwikkelen en stimuleren van de sociaal- emotionele ontwikkeling binnen de doelgroep van kinderen met een verstandelijke- en/of meervoudige handicap.

- **Corrie de Jong**, Spelbegeleidster, KDC Zonnehof Vlaardingen.

Corrie de Jong is ook gespecialiseerd in de doelgroep. Ik heb haar gevraagd voor de evaluatie groep omdat zij niks van het proces naar dit boek toe heeft meegekregen, en hier dus meer een buitenlander van is van Diana Kersten.

- **Hester de lange**, dramatherapeute, cluster 4 school De Lasenberg, Soest

Omdat het boek voor drama therapeuten is , wilde ik ook een drama therapeut in mijn evaluatiegroep. Hester de Lange is in mijn tweede studiejaar mijn stagebegeleidster geweest en heb ik altijd ervaren als een eerlijk en kritisch persoon. Vanwege deze kwaliteiten heb ik haar gevraagd omdat ik geen drama therapeut heb kunnen vinden die met deze doelgroep te werk gaat.

7. Adresgroep

Drama therapeuten

Degene die mijn boekje moeten gaan lezen en gebruiken zijn de drama therapeuten. Zij zullen baat hebben bij mijn product omdat zij op het niveau van het kind kunnen werken aan de stimulering van de sociaal- emotionele ontwikkeling.

Zoals ik al eerder genoemd heb wordt het aanbod binnen drama therapie vergroot en is het dus mogelijk om met verstandelijk beperkte- en meervoudig gehandicapte kinderen te werken.

8. Behoeftte onderzoek

Om te kijken of er behoefte is aan mijn product heb ik verschillende kinderdagcentra benadert en drama therapeuten met de uitleg van mijn product en de vraag aan hen of zij denken waarom het product wel/niet van belang kan zijn en of zij interesse hebben om zo'n boek te hebben. Dit zijn de resultaten van mijn onderzoek;

"Beste Lotte Sutterland,

Wat een goed initiatief dat boek met werkvormen!

*Je vroeg je af of ik geïnteresseerd zou zijn om het te kopen? Dat ben ik!" Tanne van den Wijngaart,
Dramatherapeut, Centrum Kristal, Stichting Rivierduinen.*

"Zelf werk ik niet met de doelgroep die je omschrijft. Ik zou dan ook persoonlijk geen interesse hebben in je boek, alhoewel ik wel degelijk denk dat het boek van belang zou kunnen zijn voor dramatherapie." Danielle Boekeloo , Drama therapeut, Praktijk PrachT, Breukelen

"Beste Lotte,

We hebben jou e-mail tijdens het vakgroep overleg spel besproken. We willen graag op de hoogte gehouden over je boek. Als we het geheel zien kunnen we beoordelen of het ook iets is voor onze doelgroep" Corrie de Jong, Spelbegeleidster, KDC Zonnehof Vlaardingen.

"Hallo Lotte,

Ik begreep dat je bezig bent met het schrijven van een boek over het bevorderen van de sociaal emotionele ontwikkeling middels drama en graag wilde weten of er interesse / behoefte is hieraan.

Ik kan me voorstellen dat we hier iets mee kunnen en zou het leuk vinden van je te horen als je het boek af hebt." Hanneke de Ridder, gedragskundige, Reinaerde, Utrecht.

"Hallo Lotte,

Een boeiend onderwerp, waar volgens mij nog niet veel over in de markt is.

Ik ben Wilmie Copal en werk als spelagoog bij de Stichting Gemiva-SVG.

Ik kreeg je brief binnen via Cora van der Pluijm.

Ik doe o.a. een keer per week drama/theater met een pubergroep waarvan de deelnemers functioneren op een sociaal/emotionele ontwikkelingsleeftijd van ongeveer 2 jaar.

Ik geniet daar erg van, maar voel me soms ook een beetje een pionier (mogelijk onterecht en is er veel meer materiaal over dan ik denk). Ik zou het leuk vinden een keer met jou van gedachten te wisselen hierover. Ik wil ook graag meer weten over jouw project waar ik zeker belangstelling voor heb." Wilmie Copal, spelagoog, Gemiva – SVG KDC Bloemendaal.

"Mijn antwoord is natuurlijk: ja, er is behoefte aan zo'n boekje. Met name om groepsleiding, eventueel met hulp van een therapeut, binnen dit kader met kinderen te kunnen laten werken. Soc. em. ontwikkeling heeft inmiddels binnen het KDC een belangrijke positie gekregen. Er gaat veel aandacht naar : op welk niveau functioneert het kind op soc. em. gebied, en hoe kunnen we daar in de praktijk op aansluiten? Voor groepsleiding is het niet altijd duidelijk welke rol spel en drama kunnen spelen in het stimuleren van die ontwikkeling. Ook is het voor hen vaak moeilijk hoe ze kinderen in de voorwaarden- scheppende sfeer om tot spel en drama te kunnen komen, kunnen stimuleren. Een boekje met concrete handvatten die de vertaling van theorie naar praktijk laten zien, zou dus heel nuttig kunnen zijn." Diana Kersten, speltherapeute, Kinderdagcentra Het Duinhuis en De Hermelijn, Haarlem.

Kortom, ik vooral positieve reacties gehad van verscheidene mensen over het boek.

9. Activiteiten

- Handleiding lezen
- Hoorcollege volgen
- 1^e Literatuurstudie
- Onderwerp bepalen
- Afspraak met consultant maken

- Onderzoeken of het onderwerp vernieuwend is
- Behoeft onderzoek
- Maken van oriëntatie onderzoek
- Maken van plan van aanpak
- Raadplegen van mensen voor mijn evaluatiegroep
- Intervisie /inventarisatie
- Bezoek (oude) werkplek
- Literatuur onderbouwing van werkvormen uitschrijven
- Het uitschrijven van de werkvormen
- Eerste evaluatie met evaluatie groep
- Bijstellen van inhoud product
- Tweede evaluatie met evaluatie groep
- Eventueel bijstellen van inhoud product
- Verzinnen van geschikte titel
- Ontwerpen van geschikte kaft
- Evalueren met de evaluatiegroep
- Eventueel bijstellen/veranderen
- Presenteren van boek

10. Praktijkproject urenverantwoording

Week/ datum	Project fase	Activiteiten	Geschatte uren Per activiteit	Contact met
Week B6 Periode B Week C1	Oriëntatie	Handleiding lezen Onderwerp bepalen Hoorcollege volgen	5 uur 20 uur 1 uur	
Week C1 Week C3 Week C9 Week C10 Week C10 Week C10 Week D1 Week D1 Week D1	Vooronderzoek	Bronnenstudie 1 ^e Literatuurstudie Behoeft onderzoek Maken van oriëntatie onderzoek Afspraak met consultant maken Maken van plan van aanpak Raadplegen van mensen voor mijn evaluatiegroep Intervisie /inventarisatie Bezoek oude stageplek	5 uur 5 uur 15 uur 30 uur 1 uur 30 uur 10 uur 15 uur 7 uur	Mediatheek CT Mediatheek CT Hans van Keken Oude stageplek Alan en Frederieke

Week D2	Uitvoering	Literatuur onderbouwing van werkvormen uitschrijven	40 uur	Hans van Keken
Week D3		Afspraak met consulent maken	1 uur	
Week D3		Het uitschrijven van de werkvormen	40 uur	
Week D4		Afspraak met consulent maken	1 uur	
Week D4	Evaluatie	Eerste evaluatie met evaluatiegroep	5 uur	Evaluatiegroep
Week D4		Bijstellen van inhoud product	30 uur	Evaluatiegroep
Week D5		Tweede evaluatie met evaluatiegroep	5 uur	
Week D5		Eventueel bijstellen van inhoud product	20 uur	
Week D6		Verzinnen van geschikte titel	20 uur	
Week D6		Ontwerpen van geschikte kft	15 uur	Evaluatiegroep
Week D6		Evalueren met de evaluatiegroep	2 uur	
Week D6		Eventueel bijstellen/veranderen	20 uur	
Week D7	Einddocumentatie	Laatste controle en bijstellen	20 uur	Beoordelaar
		Presenteren van boek	1 uur	

De overige 100 uren staan voor de tijd dat ik met mijn medestudenten heb gepraat over PO/PP: het aan elkaar uitleggen, duidelijkheid scheppen. Dit is dus voor de duidelijkheid buiten school en intervisie en heeft plaatsgevonden over de mail, chat, gesprekken in de trein. Ook heb ik een hele tijd vastgelopen met mijn plan van aanpak en hoewel ik daar veel tijd in heb gestoken kwam er toen weinig uit. Die tijd heb ik er dus meegerekend bij het maken van mijn planning.

11. Literatuurlijst

Boeken

Fonagy, P.(1999). *Attachment theory and psychoanalysis*. New York. Guilford Press.

Dr. F.J. Mönks & Dr. A.M.P. Knoers. (2004). *Ontwikkelingspsychologie, inleiding tot de verschillende gebieden*. Assen. Koninklijke van Gorcum BV.

H. Smitskamp en H. te Velde. (1988). *Het creatief proces, toepassingen in therapie en onderwijs*. Culemborg. Pheadon.

M.J. Meihuizen-de Regt, J.M.H. de Moor, A.H.M Mulders. (2009). *Kinderrevalidatie*. Assen. Van Gorcum.

Mahler, Margaret S. (1976). *On human symbiosis and the vicissitudes of individuation : infantile psychosis*. New York. International Univ. Press.

Jennings, Sue. (1999). *Introduction to developmental playtherapy, playing and health*. London. Jessica Kingsley publishers.

Jones, P. (2007). *Drama as Therapy. Theory, Practice and Research*. Londen. Taylor and Francis.

Verhofstadt-Deneve, L., P. Geert en A. Vyt (2003). *Handboek ontwikkelingspsychologie. Grondslagen en Theorieën*. Houten. Bohn Stafleu Van Loghum.

Mahler, Margaret S. Pine, F. & Bergman A. (1975) *The Psychological birth of the human infant, symbiosis and individuation*. Amerika. Vincent Torre.

Bijlage 1 Onderzoek of het product al bestaat.

Ik heb met de woorden “ontwikkeling” en “Drama” gezocht of er al een onderzoek of product bestaat die overeenkomt met mijn vraagstuk. Hier kwam het volgende naar voren:

<i>Titel</i>	Kist@home : handboek voor pedagogische hulpverleners van Kids at Home om drama in te kunnen zetten tijdens de begeleiding van kinderen met ontwikkelingsstoornissen
<i>Auteur(s)</i>	Myrthe Valk
<i>Uitgever</i>	Amersfoort : HU/FMR, 2008
<i>Collatie</i>	[20]+26+11 p.
<i>Bibliografische annotatie</i>	PO + PP - Praktijkonderzoek + Praktijkproject - DI.1: Boek - DI.2: Praktijkonderzoek - DI.3: plan van aanpak, procesverslag en evaluatie
<i>Trefwoord</i>	Dramatherapie ; Pedagogische werkers ; Sociaal-emotionele ontwikkeling ; Kinderen
<i>Materiaalsoort</i>	

<i>Plaatskenmerk</i>	HUA : DR 08/343	Niet uitleenbaar
	Vols: 1 - 3	

Deze scriptie is gericht op pedagogische hulpverleners en het is mij onbekend welk niveau van sociaal- emotionele ontwikkeling zij zich precies richt. Mijn onderzoek richt zich op de sociaal emotionele ontwikkeling van 0 tot en met 48 maanden.

<i>Titel</i>	Zet drama in voor de sociaal-emotionele ontwikkeling!
<i>Auteur(s)</i>	Eva Schijf
<i>Uitgever</i>	Utrecht : Hogeschool Domstad, 2007
<i>Collatie</i>	59 p. : ill.; 30 cm
<i>Samenvatting</i>	Meesterstuk gaat over het inzetten van drama voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kleuters naast de methode Leefstijl.
<i>Trefwoord</i>	Kleuter ; Sociaal-emotionele ontwikkeling ; Dramatische vorming

<i>Plaatskenmerk</i>	DOMSTAD : 2007 doos H	1 of meer exemplaren aanwezig
----------------------	------------------------------	--------------------------------------

Dit boek lijkt erg op hetgeen wat ik wil gaan maken, alleen focus ik mij vooral op de sociaal- emotionele ontwikkeling vóór de kleuterschap. Kleuters zijn rond de 4 jaar en dat is omgerekend 48 maanden.

In de catalogus van alle mediatheken van de Hogeschool Utrecht heb ik dus geen vergelijkbare scriptie of boek gevonden die overeenkomt met mijn onderzoek en product.